

Kúria

végzése

Az ügy száma: Bfv.III.391/2023/32.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Molnár Ferencné dr., a tanács elnöke

Dr. Varga Eszter, előadó bíró

Dr. Bartkó Levente, bíró

Dr. Hornyák Szabolcs János, bíró

Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2024. február 13.

Az ügy tárgya: gondozási kötelezettség elmulasztásának büntette

Terhelt(ek): terhelt

Első fok: Budaörsi Járásbíróság, 2.B.364/2018/36., ítélet,

tárgyalás, 2019. november 14.

Másodfok: Budapest Környéki Törvényszék, 4.Bf.59/2020/18., ítélet,
tárgyalás, 2021. február 12.

Az indítvány előterjesztője: a terhelt a védője útján

Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a gondozási kötelezettség elmulasztásának büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Budaörsi Járásbíróság 2.B.364/2018/36. számú és a Budapest Környéki Törvényszék 4.Bf.59/2020/18. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült 26.670 (huszonhatezer-hatszázhetven) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

[1] A Budaörsi Járásbíróság a terheltet a 2019. november 14-én kihirdetett 2.B.364/2018/36. számú ítéletével gondozási kötelezettség elmulasztásának büntette (Btk. 167. §) miatt 6 hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását 1 évi időtartamra felfüggesztette. Rendelkezett arról, hogy a szabadságvesztés végrehajtása esetén a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő nap, valamint a bűnügyi költség viseléséről.

[2] Védelmi fellebbezés alapján eljárva a Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. február 12-én kihirdetett 4.Bf.59/2020/18. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta. Megállapította, hogy az eljárás során felmerült összes bűnügyi költség összege 387.172 forint, amelyből a terhelt 242.072 forint megfizetésére köteles, míg az állam terhén maradó bűnügyi költség összege pedig 145.100 forint. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[3] A jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás lényege a következő:

– A terhelt a sértett lánya. A sértett és a terhelt együtt éltek egy ingatlanban, a terhelt 1996 óta egyedül gondoskodott a sértett eltartásáról és gondozásáról.

– 2010. év előtti – pontosan meg nem állapítható – időponttól a sértett csökkent szénhidrát-toleranciában, érelmeszesedés talaján kialakult szellemi hanyatlásban, illetve hólyaggyulladásban szenvedett, orvosi kezelésre szorult. A sértett 2010-ben járóképtelenné vált, vizelettartási elégtelenségben szenvedett, napjait ülve, illetve fekve töltötte, pelenkázásra szorult.

– Azonban a terhelt a sértettet nem az életkorának, egészségügyi állapotának, igényeinek megfelelően gondozta, fennállt betegségei ellenére orvosi kezelésre 2011 óta nem vitte, nem megfelelően táplálta, ruházatát, személyes higiéniáját elhanyagolta.

– 2013. május 15. napján a terhelt és a sértett által lakott ingatlanon rendőri intézkedés került sor. A terhelt és a sértett egy konyhából és egy szobából álló ingatlanban lakott, melyben a felhalmozott szemét és lom a plafonig ért, csak az így kialakult szűk folyosókon lehetett közlekedni. A rendőri intézkedés során a sértett a szobában egy gyerekheverőn feküdt magzati pozícióban, nagyon beteg állapotban. Ezt követően a sértettet a mentőszolgálat veszélyesen kiszáradt, és súlyosan elhanyagolt állapotban kórházba szállította.

– A terhelt a gondozási kötelezettségének 2014. július 17. napjáig nem tett eleget, aminek következtében a sértett korához és ahhoz képest, hogy milyen állapotban lehetett volna, ha rendszeres orvosi kezelésben részesül, illetve megfelelően táplálkozik, tisztálkodik, rosszabb fizikális és szellemi állapotban volt.

– A sértett 2015. január 1. napján – a vádemelést követően – elhalálozott.

– A terhelt kevert személyiségzavara, annak elemei nem érték el a cselekmény idején a betegség, a heveny elmeakóroság, a pszichózis szintjét. A terhelt nem szenvedett olyan kóros elmeállapotban, amely kizárta vagy korlátozta volna abban, hogy cselekménye következményét felismerje, vagy hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen.

[4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt a védője útján terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a tartalma szerint a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára és a b) pont ba) alpontjára hivatkozással, elsődlegesen a terhelt felmentése, másodlagosan az eljárás megszüntetése érdekében.

[5] Álláspontja szerint a sértett eltartására a terhelttel együtt annak testvére is köteles lett volna, azonban ezen körülményt a bíróság nem vizsgálta, miként azt sem, hogy a tartási kötelezettség mennyiben és milyen mértékben állt módjában a testvéreknek.

[6] Kifogásolta, hogy a bíróság a terhelt testvérének esetleges bűnösségét annak ellenére nem vizsgálta, hogy a büntetőeljárásban meghallgatásra került mint tanú. A jogerős ítélet ellentmondó abban a körben, hogy a terhelt elmeállapota milyen volt. Sérelmezte, hogy a bíróság nem hallgatta meg a szakértőt a tárgyaláson, annak ellenére, hogy a szakvéleményében a megállapításai ellentmondóak.

[7] Indokai szerint a bíróság nem vizsgálta a terhelt szándékosságát vagy gondatlanságát, illetve a tévedés lehetőségét. Ugyanis a terhelt nem kapta meg a sértett betegségével kapcsolatos információkat, amit hallott, azt félreértette, a tévedés pedig a terhelt bűnösségét kizárja.

[8] A Legfőbb Ügyészség BF.1088/2023/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta. Kifejtette, hogy a felülvizsgálati eljárásban a bíróság bizonyítékértékelő tevékenysége nem vitatható, az ítéleti tényállás megalapozottsága nem vonható kétségbe.

[9] Álláspontja szerint az ügyben a terhelt elmeállapotával kapcsolatban elkészített szakértői vélemény bizonyítási eszköz, amelynek az ismételt értékelésére a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség. Ugyanakkor a terhelt beszámítási képességét korlátozó, vagy kizáró megállapítást a tényállás nem tartalmaz.

[10] Kifejtette, hogy az a körülmény, hogy rajta kívül a családi kötelék miatt más személy, a terhelt testvére is tartásra kötelezett volt, a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása szempontjából irreleváns.

[11] Indokai szerint a tévedésre mint büntethetőséget kizáró okra a felülvizsgálati eljárásban abban az esetben lehet hivatkozni, amennyiben az irányadó tényállás tartalmaz olyan ténybeli következtetéseket, amelyek alkalmat adhatnak ilyen jogkövetkeztetés levonására. Jelen ügyben azonban az irányadó tényállás ilyet nem tartalmaz.

[12] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen a jogerős ítéletet hatályában tartsa fenn.

[13] A terhelt felülvizsgálati indítványa nem alapos.

[14] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – okból terjeszthető elő. Kizárólag a Be. 648. § a)-d) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[15] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

[16] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapították meg a terhelt bűnösségét, míg a b) pont ba) alpontja szerint felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.

[17] Nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor a terhelt bűnösségét gondozási kötelezettség elmulasztásának büntetében (Btk. 167. §) megállapította.

[18] Az indítvány egyik kifogása arra vonatkozó, hogy a cselekmény elkövetésekor a terhelt ténybeli tévedésben volt.

[19] A Btk. 167. §-a szerint, aki állapotánál vagy idős koránál fogva önmagáról gondoskodni nem tudó személlyel szemben gondozási kötelezettségét nem teljesíti, és ezáltal a gondozásra szoruló életét, testi épségét vagy egészségét veszélyezteti, a gondozási kötelezettség elmulasztásának büntetést követi el.

[20] A Btk. 15. § d) pontja alapján az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizárja vagy korlátozza a tévedés.

[21] A törvény a ténybeli tévedést és a társadalomra veszélyességben való tévedést megkülönbözteti. A ténybeli tévedés a szándékosságot és ezzel a cselekmény tényállásszerűségét zárhatja ki, a társadalomra veszélyességben való tévedés pedig a szándékos bűnösséget. Ennek következtében a cselekmény vagy nem bűncselekmény, vagy csupán gondatlanságból elkövetett bűncselekmény lesz.

[22] A szándékosság értelmi oldala a törvényi tényállás tárgyi elemeinek megfelelő tényekre terjed ki. Lényeges a tévedés, ha ilyen tényre vonatkozik. Ténybeli tévedésről tehát akkor beszélünk, ha a tényállásszerű cselekményt megvalósító személy tudata az elkövetéskor nem fogta át a konkrét bűncselekmény törvényi tényállásának valamennyi tárgyi oldali

ismérvét. A ténybeli tévedés akkor zárja ki a büntetőjogi felelősséget, ha az olyan tényállási elemre vonatkozik, amit a szándékosságnak át kell fognia.

[23] Jelen ügyben azonban az irányadó tényállás nem rögzít olyan körülményeket, amelyek alapján következtetés vonható arra, hogy a felrótt bűncselekmény esetében a terhelt tévedésben volt, vagy tévedésben lehetett volna.

[24] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a bíróság tényfelderítési kötelezettsége kiterjed minden, a büntetőjogi elbírálás szempontjából lényeges, releváns jelenségre. Az ennek eredményeként az ítéleti tényállás személyi és történeti részében rögzített ténymegállapítások nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, de ún. belső történések, tudati tények is lehetnek.

[25] A bírói ténymegállapítások sem a fizikai, sem pedig a tudati tények vonatkozásában nem jogi fogalmak, a törvény általános, illetve különös részében szereplő vagy a jogtudomány és a joggyakorlat által értelmezett jogi kategóriák (szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, szándékerősítő jelenlét stb.), hanem konkrét tények, cselekmények. Ilyen – jelen ügyben – a terhelt gondozási kötelezettségének nem teljesítése folytán a sértett élete, egészsége vagy testi épsége sérelmének a reális lehetőségére vonatkozó tudata.

[26] Az irányadó tényállás egyértelműen tartalmazza, hogy a terhelt a sértettel, aki az édesanyja volt, együtt élt, 1996 óta egyedül gondoskodott a sértettéről, aki 2010. évben járóképtelenné vált, napjait ülve, illetve fekvve töltötte, pelenkázásra szorult. Tényként rögzítette a bíróság azt is, hogy a terhelt a sértettet nem az életkorának, egészségügyi állapotának, igényeinek megfelelően gondozta, fennállt betegségei ellenére orvosi kezelésre 2011 óta nem vitte, nem megfelelően táplálta, ruházatát, személyes higiéniját elhanyagolta. A sértettet 2013. május 15-én a rendőri intézkedés során a mentőszolgálat veszélyesen kiszáradt és súlyosan elhanyagolt állapotban szállította a kórházba.

[27] A sértett súlyosan beteg állapota és az, hogy magáról gondoskodni nem képes – magzatpóznában, gyermekheverőn feküdt – a terhelt számára nyilvánvalóan felismerhető volt.

[28] Tényként került rögzítésre az is, hogy a terhelt a gondozási kötelezettségének 2014. július 17. napjáig nem tett eleget, aminek következtében a sértett a kórházhoz és ahhoz képest, hogy milyen állapotban lehetett volna, ha rendszeres orvosi kezelésben részesül, illetve megfelelően táplálkozik, tisztálkodik, rosszabb fizikális és szellemi állapotban volt.

[29] A hivatkozottaktól eltérő ténymegállapítást, körülményt az irányadó tényállás nem tartalmaz.

[30] Mindezek alapján a terhelt tévedésre való hivatkozása nyilvánvalóan alaptalan.

[31] A terhelt kifogása, mely szerint a testvérét is gondozási kötelezettség terhelte a sértett irányába, az alábbiak szerint nem foghatott helyt.

[32] Az elkövető a gondozási kötelezettségének elmulasztása következtében az önmagáról gondoskodni nem képes személlyel kapcsolatban jogi alapon fennálló gondozási kötelezettségét nem teljesíti.

[33] A bűncselekmény elkövetője tettesként csak az lehet, akit a sértettel szemben gondozási kötelezettség terhel. A gondozási kötelezettségnek jogi alapon kell nyugodnia, mely alapulhat az elkövető és a sértett közötti családi viszonyon is. Így gondozási kötelezettség terheli az eltartót (a terheltet) az eltartottal (jelen ügyben az idős szülővel) szemben. A gondozás elmulasztásának sértettje csak a törvényben meghatározott, különös személyi tulajdonsággal rendelkező személy lehet, vagyis az, aki nem rendelkezik azzal a képességgel, hogy önmagáról gondoskodni tudjon.

[34] A bűncselekmény elkövetési magatartása: a gondozási kötelezettség nem teljesítése, amely megnyilvánulhat mind aktív, mind passzív magatartásban. Passzív magatartás a gondozásra szoruló személy magára hagyása, a táplálékkal ellátás, a gyógyítás stb. elmulasztása. Jelen ügyben ez történt.

[35] A gondozás elmulasztása veszélyeztetési bűncselekmény, megvalósulásához tehát szükséges a gondozási kötelezettség nem teljesítése és a közvetlen veszély megvalósulása közötti okozati összefüggés megléte is.

[36] A bűncselekmény kizárólagosan szándékosan követhető el, a gondatlan bűnösség fennállása tehát kizárt. Az elkövető tudatának át kell fognia a sértett élete, egészsége vagy testi épsége sérelmének a reális lehetőségét, és ezt kívánva vagy ebbe belenyugodva kell cselekednie. A bűncselekmény azáltal válik befejezetté, ha a gondozási kötelezettségnek az elkövető által nem teljesítése folytán a sértett élete, egészsége vagy testi épsége a közvetlen veszélyeztetettség helyzetébe kerül.

[37] Ugyanakkor a terhelttel szemben indult büntetőeljárásban közömbös, hogy a terhelt testvérét is terhelte a gondozási kötelezettség, mivel a terhelt magatartása az előzőekben kifejtettek szerint tényállásszerű volt, megvalósította a terhére rótt bűncselekményt.

[38] Nem sértett tehát törvényt az eljáró bíróság, amikor a terhelt büntetőjogi felelősségét gondozási kötelezettség elmulasztásának büntetében (Btk. 167. §) megállapította, és törvényes a cselekmény minősítése is.

[39] Miután a minősítés törvényes, és más anyagi jogszabálysértés sem történt, önmagában a kiszabott büntetés mértékét a Kúria nem vizsgálhatta.

[40] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye. A felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[41] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható.

[42] Ezzel szemben az indítványozó a terheltre vonatkozó igazságügyi elmeorvos-szakértői véleményben foglaltakat sérelmezte, a szakértő tárgyaláson történő meghallgatásának elmaradását kifogásolta. Ezen keresztül pedig azon ítéleti ténymegállapítást, mely szerint a terhelt kevert személyiségzavara, annak elemei nem érték el, és jelenleg sem érik el a betegség, a heveny elmeakórosság, a pszichózis szintjét. Erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség, az indítvány e részében törvényben kizárt.

[43] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek felülvizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatokat a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. A bűnügyi költség viseléséről pedig a Be. 664. § (1) bekezdés záró fordulata szerint rendelkezett.

IV.

[44] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[45] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételtelen előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételtelen előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2024. február 13.

Molnár Ferencné dr. s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Eszter s.k. előadó bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. bíró, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő

BÉ

